

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Paulina Daryazadeh

Grooming

Kontakt med barn i sexuellt syfte

Programmet för juris kandidatexamen
Tillämpade studier 30 högskolepoäng

Institution

Juridiska Institutionen

Handledare

Universitetslektor Gösta Westerlund

Ämnesområde

Straffrätt

Termin

Vårterminen 2010

Innehållsförteckning

Förkortningar

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Frågeställning.....	5
1.3 Metod.....	5
1.4 Disposition.....	6
1.5 Avgränsning.....	6
2. Sexuell Grooming.....	7
2.1 Begreppsförklaring.....	7
2.2 Internet som verktyg.....	7
2.3 Ungdomars internetvanor.....	8
3. Sexuella övergrepp – fokus på barn.....	8
3.1 Vilka barn faller offer för sexualbrott.....	8
3.2 Sexuella övergrepp – fokus på förövaren.....	9
3.3 Definition av sexuella övergrepp mot barn.....	9
3.4 Vilka barn riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp.....	10
3.5 Riskfaktorer förknippade med förövaren.....	10
3.6 Hur knyts kontakten mellan den vuxne och barnet.....	11
4. Annan gällande rätt inom sexualbrottslagstiftningen.....	13
4.1 Generella straffrättsliga bestämmelser rörande sexualbrott.....	13
4.2 Våldtäkt mot barn/Grov våldtäkt mot barn.....	13
4.3 Sexuellt utnyttjande av barn.....	13
4.4 Sexuellt övergrepp mot barn/Grovt sexuellt övergrepp.....	14
4.5 Sexuell posering/Grovt utnyttjande av barn för sexuell posering.....	14
4.6 Köp av sexuell handling av barn.....	14
4.7 Sexuellt ofredande.....	14
4.8 Barnpornografibrott.....	15
4.9 Försök/Förberedelse/Stämpling.....	15
5. Internationella dokument till skydd för barn.....	16
5.1 FN:s konvention om Barnets rättigheter.....	16
5.2 Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp.....	16
6. Utländsk rätt.....	17
6.1 Storbritannien.....	17
6.1.1 CEOP.....	18
6.2 Kanada.....	18
6.3 Norge.....	19

7. Skrivelser/rapporter.....	20
7.1 Brå:s rapport 2007:11, Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet.....	20
7.2 Ds 2007:13.....	22
7.2.1 Beviskravet.....	23
7.2.2 Straffskala och påföljdsval.....	24
7.3 Proposition 2008/09: 149.....	25
8. Utformningen av lagrummet i Sverige.....	26
8.1 Lagstiftningen.....	26
8.1.1 Uppsåtet.....	26
8.1.2 Överenskommelsen.....	26
8.1.3 Åtgärd ägnad att främja ett sammanträffande.....	27
8.1.4 Tillbakaträdande.....	28
8.1.5 Oaktsamhet gällande barnets ålder.....	28
8.1.6 Ansvarsfrihet.....	28
9. Politik.....	29
9.1 Kriminalisering på kontaktstadiet – en preventionistisk kriminalisering.....	29
9.1.1 När bör kriminalisering ske?.....	29
9.1.2 Återhållsamhet med kriminalisering.....	29
9.1.3 En befogad kriminalisering.....	30
9.2 Avgörande omständigheter vid kriminalisering	31
10. Praxis.....	32
10.1 Alexandramannen.....	32
10.1.1 Dubbelt svek.....	32
10.2 Tingsrättens dom.....	33
10.3 Hovrättens bedömning.....	33
10.4 Kunskapsglapp.....	33
11. Praktisk tillämpning.....	34
11.1 Det praktiska tillvägagångssättet vid begångna brott.....	34
12. Avslutning.....	35
12.1 Sammanfattning.....	35
12.2 Egna reflektioner.....	36
13. Käll- och litteraturförteckning.....	37

Bilaga (norska straffeloven)

Förkortningar

BrB – Brottsbalk (1962:700)

Prop. – Proposition

Brå – Brottsförebyggande Rådet

1. Inledning

Sedan mitten av 1990-talet har Internet utvecklats till att inte bara vara en plattform för världsmedborgare utan det har växt fram till en mötesplats för människor som annars inte skulle lärt känna varandra. Denna världsomfattande plattform ger människor möjlighet att föra en enkel och effektiv kommunikation men även att knyta kontakter anonymt eller under en typ av täckmantel utan risken att behöva avslöja sina riktiga personuppgifter. Detta medför dessvärre inte alltid etablering utav kontakter med positiv karaktär. Internet har även blivit en plattform för vuxna som har som syfte att komma i kontakt med barn i sexuella syften.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att göra en heltäckande analys av den allt mer växande förekomsten sexuell grooming som innebär att en vuxen person tar kontakt med barn med ett bakomliggande syfte. Jag har valt att göra en analys över uppbyggnaden av den nya bestämmelsen *Kontakt med barn i sexuellt syfte* samt dess rekvisit.

1.2 Frågeställning

Med denna uppsats har jag valt att göra en genomgång av den nya lagstiftningen och hur problemet har kommit att behandlas i Sverige. För att uppnå detta har jag även behandlat de internationella dokument som Sverige kan kopplas till. Dessa går igenom för att uppmärksamma barnens rättigheter avseende sexuella övergrepp. Jag har även valt att visa hur andra länder har valt att bemöta denna utbredda problematik. Uppsatsen behandlar även processen för hur det går till när en förövare kontaktar sitt offer. Jag har även valt att ge utrymme för att redogöra för om det finns någon särskild grupp av ungdomar som drabbas i större utsträckning av sexuella övergrepp.

1.3 Metod

Uppsatsen är sammanställd genom ett traditionellt juridiskt arbetssätt vilket gått ut på genomgång av lagstiftning, förarbeten samt doktrin inom området. För att på bästa möjliga sätt kunna få en komplett analys har även relevanta internationella dokument undersökts. Emellertid lyser en viktig beståndsdel i en juridisk analys med sin frånvaro, vilket är studier av rättspraxis. Vid författandet av denna uppsats var denna lagstiftning relativt färsk då den trädde i kraft juni 2009. Då det inte varit något fall som har tagits upp i rätten ännu har det därför inte varit möjligt att reflektera över aktuell praxis. Jag har dock valt att ta upp rättsfall som berör sexuella övergrepp mot barn, där övergreppen varit en följd av kontakter på Internet.

1.4 Disposition

Uppsatsen börjar med att förklara vad begreppet sexuell grooming är för något. Detta görs i andra kapitlet som även behandlar Internet som verktyg för det aktuella brottet. I tredje kapitlet ligger fokus på barnet då jag valt att fokusera på de barn som blir drabbade utav sexuella övergrepp som startat över Internet. Under stora delar av arbetet följer jag det upplägg som används i Departementsseriens rapport¹ som skrivits om företeelsen. Kapitel fyra behandlar gällande rätt inom sexualbrottslagstiftningen i enlighet med Brottsbalken. Femte kapitlet hanterar aktuella internationella dokument som skapats till skydd för barn. Den utländska rätt som behandlas i uppsatsen kan återfinnas i sjätte kapitlet. Kapitel sju som tar upp skrivna rapporter följer en kronologisk ordning då detta är en logisk uppdelning för mig. I kapitel åtta som behandlar själva lagrummet har jag valt att bryta ner stycket till sex delar där jag behandlar varje del för sig. Utöver detta har jag i kapitel nio valt att analysera den politiska aspekt som finns att tillgå vid en kriminalisering av detta slag.

Slutligen har jag valt att ta upp ett omtalat rättsfall inom det aktuella området. Detta rättsfall ägde rum innan lagstiftningen gällande grooming trädde ikraft, men anledningen till att jag har valt att behandla just detta fall är att det är ett av de största fallen i Sverige där en enskild människa begått sexuella övergrepp på det stora antalet flickor som härvan innehöll. Alexandramannens tillvägagångssätt är ett typiskt beteende som faller in under aktuell lagstiftning. Just av den anledningen har jag valt att behandla dennes begångna brott och även att göra en jämförelse mellan rekvisiten för det aktuella brottet och de handlingar som Alexandramannen har gjort sig skyldig till.

1.5 Avgränsning

Då lagstiftningen är relativt ny finns inte heller några rättsfall tillgängliga inom det aktuella området. Därför har jag inte haft möjligheten att analysera tidigare rättsfall. Den metod som jag har valt är att gå igenom det rättsfall som behandlar Alexandramannens brottsliga handlingar då dennes handlingar i dagens läge möjligtvis hade kunnat placeras in i det nya lagrummets rekvisit.

---

¹ Ds 2007:13

2. Sexuell Grooming

2.1 Begreppsförklaring

Själva ordet grooming har ingen direkt betydelse i det svenska språket utan detta är ett lånord som växt fram i vårt språk. Däremot har begreppet en viss betydelse och förklaras av Nationalencyklopedin på detta vis:

”Grooming – kontakt med barn i sexuellt syfte – även kallad för nätförförelse: en straffbestämmelse som rör kontakter med barn via t.ex. Internet, vilka riskerar att leda till sexuella övergrepp vid ett fysiskt sammanträffande med barnet.”

En förenklad förklaring av begreppet sexuell grooming är när en vuxen person tar kontakt med barn samtidigt som denne har ett bakomliggande motiv. Jag skulle emellertid inte enbart vilja lämna den korta förklaringen då den utesluter den enormt omfattande process som det egentligen handlar om. Processen går ut på att förövaren till en början vinner ett barns tillit och således skapar möjligheter till att i ett senare skede kunna förgräpa sig på barnet. Förövaren utvecklar en djup relation till barnet som i sin tur skapar en sorts klyfta till den verkliga världen där barnets vårdnadshavare vanligtvis agerar som en sorts skydd för övergrepp och liknande. Ett vanligt tillvägagångssätt går ut på att förövaren agerar som barnets vuxna vän genom att visa intresse för barnets vardagliga problem, ge tröst men även visa uppskattning. På detta sätt vinner förövaren barnets tillit och detta i sin tur leder till att barnet inte är lika försiktigt men också väldigt sårbar.²

2.2 Internet som verktyg

Dagens användning av Internet har inte bara skapat en plattform för likasinnade människor att träffas utan det har även växt fram till att bli en mötesplats för vuxna människor att söka kontakt med barn i olika syften. Den snabba tillväxten av Internet har skapat oändliga möjligheter för människor att kommunicera med varandra oberoende av vart man befinner sig. En annan fördel som kan upplevas är den möjligheten att en människa kan agera helt anonymt utan att avslöja någonting alls om den egna personen. Detta gör det även möjligt för en människa att lämna oriktiga uppgifter om diverse saker såsom ålder, utseende, yrke m.m. Ytterligare möjligheter med Internet som finns för en förövare är den enkla överföringen av digitala foton och filmupptagningar. En annan faktor som har medverkat till ökningen av sexualförbrytare som agerar över Internet är de låga kostnaderna som Internet användningen för med sig.³ Enligt Brå:s undersökning uppgav cirka 25 % av de tillfrågade barnen att de någon gång under det året blivit kontaktade över Internet med sexuella förslag.⁴

---

² Brå rapport 2007:11, s 23

³ Ds 2007:13, s 21-22

⁴ Brå rapport 2007:11, s 33

2.3 Ungdomars internetvanor

Medierådets undersökning⁵ visar att 92 % av de tillfrågade som är i åldrarna 9-16 använder Internet dagligen. Även en annan undersökning gjord utav EU kidsonline visar att 91 % av barnen i åldrarna 6-17 använder Internet.

Medierådets undersökning visar att 40 % av barnen mellan 9-12 år har en dator i sitt rum med tillgång till Internet och motsvarande frekvens för barn mellan 12-16 år är 50 %. Samma undersökning visar att 73 % av de tillfrågade använder Internet till att chatta.

3. Sexuella övergrepp – fokus på barn

3.1 Vilka barn faller offer för sexualbrott

I Sverige har inga vetenskapliga studier gjorts om vilka barn som löper större risk för att utsättas för sexuella övergrepp. Däremot har en amerikansk studie⁶ behandlat just detta. Studien är baserad på telefonintervjuer med 1500 barn mellan 10-17 år som gjordes under åren 1999-2000. De barn som intervjuades hade använt Internet regelbundet under en sex månaders period. Resultatet av rapporten visade att vissa grupper hade en större risk att utsättas för kontakter med sexuell karaktär. Grupperna utgjordes av flickor, äldre tonåringar, frekventa Internet-användare, deltagare i olika chattforum samt de som kommunicerade med främlingar.

Även Brå har utfört studier som visar ungdomars utsatthet för sexuella kontakter över Internet⁷. En av undersökningarna granskar ungdomars erfarenhet av sexuella kontakter från vuxna.⁸

Resultatet av undersökningen visar att 25 procent av samtliga ungdomar hade fått sexuella förslag via Internet och samma procentsats gällde frågan om de betts om sexuella tjänster⁹. Vad som är stötande men dessvärre inte avvikande från annan forskning inom området var att flickorna var utsatta i större utsträckning. På frågan ifall de hade fått sexuella förslag var det 38 procent av flickorna som hade varit utsatta och på frågan ifall de tillfrågats om sexuella tjänster svarade 40 procent av flickorna jakande. Detta tål att jämföras med pojkarnas svar som var 12 procent resp. 11 procent på samma frågor. Skillnaderna mellan könen är mycket uppenbara då det är betydligt många fler flickor som utsätts för sexuella kontakter över Internet av okända människor. En ytterligare slutsats som Brå tagit upp i sin rapport är att det är vanligare bland barn med en högre problembelastning att bli utsatta för eventuella sexuella övergrepp via Internet. Denna grupp av barn följer inte samma mönster som tidigare redovisat resultat, då det inte är någon större skillnad mellan könen på de barn som uppgivit att de har utsatts av sexuella kontakter av okända vuxna.¹⁰ Problembelastningen som man syftar på i rapporten handlar om barn som inte trivs i skolan, utsatts för mobbning och annan sorts våld.

---

⁵ Elektronisk källa, Medierådet, [2010-02-23]

⁶ Risk factors for and impact of online sexual solicitation of youth (J. Wolak m.fl. 2001)

⁷ Brå rapport 2007:11

⁸ I 2005 års datainsamling tillfrågades närmare 7 500 ungdomar från 107 skolor om de blivit kontaktade av okända vuxna personer med sexuella förslag. De allra flesta ungdomar var i femtonårsålder när de fyllde i enkäten, vilket innebär att de var 14-15 år under den tolv månadersperiod som frågorna besvarades.

⁹ Man syftade på sexuella tjänster över Internet, t.ex. visa sexiga bilder.

¹⁰ Brå rapport 2007:11, s 35

Inom forskning som gjorts om sexuella övergrepp mot barn diskuterar man ibland ett beteende hos barn som kan påverka riskerna för att de utsätts för övergrepp. Det talas vid vissa tillfällen om barn som har ett sexualiserat beteende¹¹. Detta har i vissa fall visat sig utgöra en faktor i riskbedömningen då det gjorts undersökningar angående vilka barn som löper större risk att utsättas för övergrepp. Resultaten från rapporten som utförts av Brå visar samma indikationer som tidigare forskning visat. Barn som har en flickvän eller pojkvän i ung ålder har i större utsträckning varit föremål för sexuella kontakter. Det talas i rapporten om att detta utgör ett risktagande beteende.¹² Det är dock ytterst viktigt att inte skuldbelägga barnet för eventuella övergrepp eller sexuella kontakter via Internet som denne utsatts för på grund av ett utvidgat risktagande.

3.2 Sexuella övergrepp – fokus på förövaren

En förövare har vissa avvikande drag som är specifika för en människa som är kapabel till att begå sexuella övergrepp. Dessa drag kan ses som förutsättningar för förekomsten av sexuella övergrepp. Förutsättningarna som oftast är uppfyllda innebär att förövaren är sexuellt och emotionellt motiverad, att denne har en bristande social kompetens och att han har en svag kontroll av sina sexuella impulser.

Det viktigaste av allt är att det finns ett lämpligt offer som förövaren kan ge sig på. Det finns flera hinder för förövaren att få bukt med för att begå ett eventuellt övergrepp och det handlar alltså om förövarens egna inre spärrmekanismer samt de yttre hinder som består av olika rådande förhållanden. Exempel på de yttre hindren kan vara barnets egna motstånd men även föräldrars tillsyn.

3.3 Definition av sexuella övergrepp mot barn

Det förekommer ofta att förövaren lägger skulden på barnet då den vuxne påstår att det rör sig om en ömsesidig vilja till det sexuella umgänget. Ibland är detta en sanning i verkligheten, då barn kan vara initiativtagare till en kontakt med en vuxen person. Det är dock viktigt att förstå en viktig faktor i definitionen av sexuella övergrepp mot barn och det är den beroendeställning som barnet befinner sig i. Det är viktigt i dessa sammanhang att förstå att barnet ofta inte inser innebörden av en sexuell handling och konsekvenserna av det sexuella umgänget.¹³

Den amerikanska sociologen David Finkelhor och kollegan Jill Korbin har fastställt en internationell definition av sexuella övergrepp mot barn i en av deras omfattande studier. Definitionen lyder: ”Ett sexuellt övergrepp definieras som alla sexuella kontakter mellan en vuxen och ett sexuellt omoget barn vars avsikt är att tillfredsställa den vuxne sexuellt. Även alla sexuella kontakter med ett barn som görs med våld, hot eller genom att lura barnet att medverka, eller en sexuell kontakt som barnet är oförmögen att ge sitt samtycke till på grund av ålder, skillnad i makt eller p.g.a. arten av relation till den vuxne.”

---

¹¹ Barnet blir mer sexuellt än det normalt är i den åldern

¹² Brå rapport 2007:11, s 35

¹³ Svedin, Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Definitioner och förekomst, s 7

3.4 Vilka barn riskerar att bli utsatta för sexuella övergrepp

Svedin har i en av sina rapporter¹⁴ beskrivit en del faktorer som kan ge en förklaring till att det finns vissa barn som i större utsträckning faller offer för sexuella övergrepp. En av faktorerna som kan ha en avgörande roll är om ett barn är i behov av ömhet eller känner ett behov av att känna tillhörighet till vuxna. Ytterligare en faktor som kan vara avgörande är då ett barn har ett visst ökat sexualiserat beteende men det kan även vara barn som lever under bristfällig tillsyn av föräldrarna.¹⁵

Svedin fortsätter i sin rapport att ge en djupare förklaring och menar på att familjer som har ett barn som utsatts för övergrepp har visat sig ha vissa kommunikationsproblem, men man har även uppmärksammat att det är brist på känslomässig närhet men även brist på flexibilitet.

3.5 Riskfaktorer förknippade med förövaren

Svedin beskriver i sin rapport den teori som Finkelhor och Arja har tagit fram och som kallas fyrfaktormodellen. För att på bästa möjliga sätt förstå varför sexuella övergrepp mot barn begås har en modell lyfts fram med olika faktorer som ska vara uppfyllda. Följande faktorer ska föreligga:

- Förövaren skall känna ett känslomässigt utbyte av barn.
- Det ska finnas en sexuell dragning till barn.
- Förövaren ska känna sig hämmad att utveckla en djup och varaktig relation med en vuxen partner.
- Den vuxne ska även bryta sina inre spärrmekanismer inför att inleda sexuella kontakter med barn.

Det känslomässiga utbytet med ett barn är det mest centrala i Finkelhors modell då denne menar att förövaren trivs att vara med ett barn. Behovet att umgås med barn behöver inte nödvändigtvis kopplas till den vuxnes sexuella behov utan den vuxne kan känna sig naturlig i denna roll och även känna sig jämlik med barn.

Den sexuella dragningen till barn kan handla om olika omständigheter. Det kan handla om avvikande sexualdrift men även biologisk- och genetiska faktorer.

Den tredje faktorn kan bero på att den vuxne förövaren har en rädsla inför att utveckla en varaktig relation till en annan vuxen och väljer då istället att skapa relationer till barn. Forskning har även visat att dessa människor saknar den sociala kompetensen för att skapa en relation med en vuxen människa.

Den sista faktorn i modellen talar om en människas psykologiska spärrar. Dessa spärrar måste brytas ner för att ett sexuellt övergrepp ska kunna äga rum.

Utöver dessa faktorer finns det ett antal villkor som är av betydelse för att ett sexuellt övergrepp skall kunna utföras utav en vuxen människa. Finkelhor förklarar villkoren enligt följande:

---

¹⁴ Svedin, Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Definitioner och förekomst

¹⁵ Svedin, Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Definitioner och förekomst, s 5

- Den potentielle gärningsmannen måste vara motiverad att genomföra ett sexuellt övergrepp mot barn.
- Den potentielle gärningsmannen måste övervinna de inre spärrmekanismerna för att omsätta sina motiv i handling.
- Den potentielle gärningsmannen måste övervinna de yttre hinder som kan finnas för att initiera en sexuell kontakt med ett barn.
- Den potentielle gärningsmannen måste övervinna det eventuella motståndet som barnet gör vid ett kontaktförsök.

Den vuxne måste även hitta ett lämpligt offer och skapa en relation till denne utan att utsätta sig för risken att bli avslöjad. Detta är mer som en process där förövaren vid varje steg kan misslyckas och övergreppet kan således inte äga rum.

3.6 Hur knyts kontakten mellan den vuxne och barnet

Tillvägagångssättet för vuxna att söka och knyta kontakt med ett barn sker inte alltid på samma sätt, precis som vilket annat brott som helst. Däremot kan man se ett tydligt mönster som följs utav förövarna som begår dessa brott.

Ett av de återkommande inslagen som är specifikt för detta brott är att samtalen oftast startar på en öppen mötesplats såsom olika chattsidor eller liknande "communities". Förövaren söker efter sina offer och startar en dialog som till en början kan verka oskyldig. Efter en tids kontakt på detta sätt flyttas kontakten över till en mer privat sfär där konversationerna går över till privata samtal vilket oftast sker genom chatt via MSN-Messenger¹⁶. Vid denna tidpunkt har barnet lämnat ut vissa uppgifter som krävs för att förövaren ska ha tillgång till möjligheten att chatta privat. Det vanligaste är att förövaren först nu börjar tala om sex och i de flesta fallen bryter barnet kontakten vid denna tidpunkt genom att blockera¹⁷ eller plocka bort kontakten från den privata listan.¹⁸

Det är inte alltid en kontakt leder till något sexuellt då vissa initiativtagare inte är ute efter något mer än den tillfälliga kontakten. Det finns däremot en del förövare som är ute efter mer än bara den tillfälliga kontakten och det kan i de fallen röra sig om att de vill träffa barnen för att kunna förgripa sig på dem. Detta börjar oftast med att förövaren förmår barnet att sända bilder på sig själv då denne poserar naken i olika sexuella positioner eller visa upp sig och utföra sexuella handlingar live via en webbkamera. I dessa fall kan även ett löfte om viss ersättning lämnas till barnet. Det kan då röra sig om kontanter men även andra saker såsom påfyllning av likvida medel till mobiltelefoner.

Ett annat mycket vanligt medel att använda sig utav kan vara att förövaren utger sig för att vara en sorts agent som är ute efter att rekrytera modeller och på detta sätt locka till sig barn som utför olika handlingar.¹⁹

---

¹⁶ MSN-messenger är ett så kallat snabbmeddelandeprogram som även ger möjlighet att använda webbkameran och att skicka bilder

¹⁷ Att blockera inenbär att man spärrar en kontakt

¹⁸ Brå rapport 2007:11, s 43

¹⁹ Ds 2007:13, s 31

Ett annat sätt att gå tillväga för människor som är ute efter att förgripa sig på barn är att till en början inte avslöja avsikten med kontakten utan istället utger de sig för att vara mer som en vän för barnet. Detta leder till att den vuxne har möjlighet att knyta ett känslomässigt band till barnet som litar på denne och hamnar i en sorts beroendeställning till den vuxne.

Barnet känner sig i detta läge trygg att berätta om sina eventuella problem och bekymmer för förövaren som i detta led utnyttjar detta genom att uttrycka förståelse för barnets problem. Eftersom barnet nu upplever förövaren som en vän faller den skyddsbarriär som den unges omgivning annars uttrycker.²⁰

Efter att den vuxne har etablerat den vänskap som krävs för att få barnets förtroende styrs samtalen stegvis in på sexuella ämnen. Det kan i vissa fall börja med oskyldiga frågor om barnets sexuella erfarenheter och till slut leda in på konkreta förslag till barnet angående eventuella träffar.

I de fall ett barn har poserat på bilder som skickats till den vuxne kan situationen leda till att barnet hamnar i en utpressningssituation då den vuxne hotar med att distribuera bilderna om inte barnet ställer upp på fler bilder eller om barnet nekar till en träff med förövaren.²¹

---

²⁰ Ds 2007:13, s 32

²¹ Ds 2007:13, s 32

4. Annan gällande rätt inom sexualbrottslagstiftningen

4.1 Generella straffrättsliga bestämmelser rörande sexualbrott

Den sexuella självbestämmanderätten inträder i Sverige vid 15-års ålder. Innan denna ålder har inträtt är barnets egen vilja inte av betydelse då barn under 15 år har ett absolut straffrättsligt skydd mot alla former av sexuella handlingar, vilket innebär att ett barn aldrig kan samtycka till sexuella handlingar oavsett form. Undantag finns då det kan bli aktuellt med ansvarsbefrielse när någon har sex med ett barn under 15 år.

När det gäller barn mellan 15-18 år har dessa samma straffrättsliga skydd som andra vuxna har mot sexuella övergrepp, med vissa undantag. För ett barn mellan 15-18 år som blir utsatt för sexuella övergrepp av en närstående eller av någon som har särskilt ansvar för barnet blir bestämmelsen i kap 6 kap. 4 § andra stycket aktuell.

Beträffande en gärningsmans uppsåt gällande ett barns ålder gäller även att den som inte insåg, men hade skälig anledning att anta, att barnet inte uppnått en viss ålder ska dömas till ansvar.²²

Om det är uppenbart att gärningen inte inneburit något övergrepp mot barnet med hänsyn till den ringa skillnaden i ålder och utveckling mellan den som gjort sig skyldig till övergreppen och barnet, kan ansvarsbefrielse komma ifråga och gärningen medför således inte något straffansvar i enlighet med 6 kap. 14 § BrB.²³

4.2 Våldtäkt mot barn/Grov våldtäkt mot barn

En utgångspunkt inom den svenska sexualallagstiftningen är att ett barn under 15 år aldrig kan samtycka till sexuella handlingar. Det finns dock undantag som är ansvarsbefriande vilket är i de fall då åldersskillnaden är ringa mellan barnet och dennes partner. I övrigt är sexuella handlingar som utförs med ett barn under 15 år att bedömas som *våldtäkt mot barn* i enlighet med 6 kap. 4 § brottsbalken. Det finns inget krav på att våld eller hot om våld ska ha använts i samband med den sexuella akten, men skulle det vara så att våld har använts tillämpas emellertid samma reglering. En skillnad är dock att det kan rubriceras som *grov våldtäkt mot barn* i de fall där våld har använts.²⁴

4.3 Sexuellt utnyttjande av barn

Till skillnad mot den tidigare grova bedömningen som kan göras finns det tillfällen där en sexuell handling bedöms som mindre allvarlig. Handlingen bedöms då som ett brott som strider mot 6 kap. 5§ och klassas som *sexuellt utnyttjande av barn*. Detta brott är relativt nytt då det tillkom år 2005. 6 kap. 5§ tillämpas i de fall som bedöms som mindre allvarliga än våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4§. Det kan röra sig om fall då två barn har ett frivilligt samlag och det ena barnet är strax under 15 år medan det andra barnet är äldre.

---

²² 6 kap. 13 § BrB

²³ Denna bestämmelse blir aktuell vid fall som berör sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering och sexuellt ofredande.

²⁴ Ds 2007:13, s 47-48

Det yngre barnet bör dock med hänsyn till sin utveckling kunnat ta ställning till situationen. Detta lindriga lagrum skall dock inte tillämpas på barn som är mycket yngre.²⁵

4.4 Sexuellt övergrepp mot barn/Grovt sexuellt övergrepp

En handling som utförs mot ett barn kan även betecknas som *sexuellt övergrepp mot barn* enligt 6 kap. 6§. I dessa fall faller handlingen utanför andra lagrum. Gärningen ses då inte som en brottslig gärning då någon genom misshandel, våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag.

4.5 Sexuell posering/Grovt utnyttjande av barn för sexuell posering

Handlingar som utförs av en vuxen och har för den vuxne en sexuell karaktär kan falla in under benämningen *utnyttjande av barn för sexuell posering*. Kravet är emellertid att det ska ha utförts inför minst en annan person eller en kamera. Det kan handla om allt från fotografering eller inspelning av videoklipp, men det väsentliga är att handlingen har en sexuell innebörd. En handling kan även bedömas som *grovt utnyttjande av barn för sexuell posering*. I de fall där en eller flera gärningsmän har bedrivit en större verksamhet, hänsynslöst utnyttjat barnet eller då handlingen medfört betydande vinning görs en helhetsbedömning för att avgöra om det kan klassas som ett grovt brott.²⁶

4.6 Köp av sexuell handling av barn

Den som förmår ett barn under 18 år att utföra sexuella handlingar mot ersättning bryter mot 6 kap. 9§. Agerandet ska utövas med en sorts påverkan som förövaren utövar mot barnet. Det finns inget krav på att ersättningen ska bestå av likvida medel. Däremot finns det ett krav på att ersättningen som barnet får i utbyte ska vara en förutsättning för att handlingen äger rum.²⁷

4.7 Sexuellt ofredande

Den som sexuellt berör ett barn under femton år kan straffas för *sexuellt ofredande* i enlighet med 6 kap. 10§. Handlingen skall dock falla utanför de övriga bestämmelsernas omfattning. Ytterligare handlingar som täcks in under lagrummet är då en förövare förmår ett barn att företa eller medverka i handlingar som har sexuell innebörd. Beröringen bör enligt kraven för att tillämpa det aktuella lagrummet vara att den har en sexuell mening. Med detta menas att handlingen på något sätt tillfredsställer förövarens sexualdrift.

---

²⁵ Holmqvist m fl. Brottsbalken: en kommentar Del 1, s 6:31

²⁶ Brottsbalken, s 6:39-40

²⁷ Brottsbalken, s 6:42

Barnets uppfattning eller samtycke har ingen som helst påverkan på bedömningen av om det rör sig om en handling med sexuell innebörd.²⁸

4.8 Barnpornografibrott

Beträffande *Barnpornografibrott* finns de straffrättsliga bestämmelserna i 16 kap BrB. Straffansvar för detta brott kan göras gällande vid befattning med barnpornografi, och straffet för detta är fängelse i högst 2 år. Skulle brottet anses vara av ringa slag är straffet böter eller fängelse i högst 6 månader. Skulle brottet däremot ses om en grov överträdelse är straffet fängelse i högst 6 år med en lägsta nivå på 6 månader.

Med barn i detta sammanhang åsyftas en person vars pubertetsutveckling inte är fullbordad eller som, när det framgår av bilden och omständigheterna kring den, är under 18 år.²⁹

4.9 Försök/Förberedelse/Stämpling

De flesta av bestämmelserna i 6 kap BrB är även kriminaliserade på försöksstadiet. Bestämmelserna i 1-6 §§, 8-9 §§ samt 11-12 §§ BrB är alla ålagda med straffansvar även på försöksstadiet.³⁰ Dessutom är förberedelse och stämpling till våldtäkt, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt koppleri samt underlåtenhet att avslöja sådana brott kriminaliserade i enlighet med 6 kap. 15 § 2 st.

---

²⁸ Brottsbalken, s 6:45

²⁹ 16 kap. 10a §

³⁰ 6 kap. 15 § 1 st

5. Internationella dokument till skydd för barn

Sverige är idag en del av det internationella världssamhället som växer sig allt starkare för varje dag. Globaliseringen medför att vi som individer inte bara är medborgare i den stat vi är bosatta i utan vi är även världsmedborgare. Detta för inte bara med sig skyldigheter utan individer åtnjuter även vissa fundamentala rättigheter ur diverse traktat.

Frågor kring sexuella övergrepp mot barn har varit ett ämne som har varit högst aktuellt de senaste årtiondena i den internationella sfären. Detta har lett till att det idag finns vissa internationella traktat som ska ge ett visst skydd för barn.

5.1 FN:s konvention om Barnets rättigheter

Konventionen om Barnets rättigheter antogs av FN:s Generalförsamling den 20 november 1989, och redan året därpå ratificerades den av den Svenska staten, som ett av de första länderna.

Konventionen ger en universell definition av de rättigheter som ett barn bör besitta, oavsett vad barnet har för ursprungsland. Sverige som stat har därmed åtagit sig att tillförsäkra alla barn under 18 år³¹ som befinner sig i landet deras rättigheter. Konventionens artikel 34 stadgar även ett skydd mot att barn utsätts för övergrepp och utnyttjande vilket uttrycks i att det ska tas hänsyn till ett barns utsatthet och sårbarhet. Alla former av sexuella övergrepp samt sexuella utnyttjanden täcks in i artikelns omfång. En stat är förpliktigad att vidta alla nödvändiga nationella, bilaterala eller multilaterala insatser som krävs för att förhindra att ett barn tvingas eller förmås till att delta i eller utföra några sexuella handlingar mot barnets vilja.³²

5.2 Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp

Europarådet har arbetat fram en konvention som avser att skydda barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp men även att bekämpa och förebygga övergrepp mot barn. Ett av huvudsyftena bakom tillkomsten av konventionen var just att försöka förebygga förekomsten av "grooming" vilket är ett växande problem runt om i hela Europa. Konventionen innehåller en specifik bestämmelse³³ som tar upp begreppet "grooming". Parterna till konventionen förbinder sig enligt konventionen att kriminalisera kommunikation som innehåller förslag från en vuxen att möta upp ett barn³⁴ i syfte att begå sexuella övergrepp. Det är emellertid viktigt att påpeka att det finns ett krav i konventionen att ett förslag ska leda till en faktisk handling som i sin tur skall leda till ett eventuellt möte mellan den vuxne och barnet. Det är alltså inte tillräckligt att det har uppstått ett förslag till ett möte, utan det ska följas av ytterligare en handling för att det ska klassas som ett fall av "grooming" enligt konventionen.³⁵

---

³¹ Reglerna är tillämpliga på barn upp till 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt nationell lag. Detta gäller i enlighet med artikel 1 i stadgan.

³² Prop. 2008/09:149, Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften, s 10

³³ Artikel 23 – solicitation of children for sexual abuse

³⁴ Med barn i detta hänseende menas det barn som inte uppnått åldern för sexuell självbestämmanderätt.

³⁵ Prop. 2008/09:149, s 11

Att endast föra kommunikation med sexuella inslag med barn över Internet skall alltså inte vara straffbart utan ett uppsåtligt förslag ska följas av en åtgärd som utgör ett led för ett framtida möte med barnet. Åtgärden kan till exempel vara att den vuxne köper en tågbiljett för att ta sig till den aktuella platsen för det eventuella mötet med barnet.

6. Utländsk rätt

6.1 Storbritannien

Redan 2004 kriminaliserade Storbritannien de handlingar som klassas som sexuell grooming³⁶. Inför denna kriminalisering fördes det diskussioner kring vilken tidpunkt straffbeläggningen skulle läggas. Oro fanns för att det skulle innebära svårigheter ifall det straffbelades att föra kommunikationer som hade en oskyldig prägel men med eventuella sexuella inslag.

Regeln tar sikte på de handlingar som uppkommer efter en viss kommunikation. Straffansvar inträder således först när den vuxne träffar barnet eller vidtar åtgärder som i sin tur kommer att leda till ett eventuellt möte med barnet.

Lagstiftaren har ställt upp ett antal kriterier som skall vara uppfyllda för att straffansvar kan aktualiseras:

- Det skall röra sig om handlingar som att den vuxne beger sig på en resa i syfte att träffa ett barn eller till och med då den vuxne verkligen träffar barnet.
- Den vuxne skall inte ha skäl att anta att barnet han stämt träff med är äldre än 16 år.
- Förövaren intentioner skall vara att begå sexuella övergrepp på barnet.
- Det sista kravet som ställts upp är att barnet och den vuxne minst vid två tidigare tillfällen kommunicerat eller träffat varandra.

Påföljden har bestämts till högst tio år och en av anledningarna till detta var att den vuxne kan ha avsikter med kommunikationen som kan leda till att denne begår handlingar som kan straffas med livstids fängelse.³⁷

Det bör här tilläggas att Storbritannien inte har samma syn på brottsprovokation som vi har i Sverige. Brittisk polis har vid spaning möjlighet att agera som ett barn vilket kan leda till att den vuxne förövaren kan fällas för försök till det aktuella brottet.

---

³⁶ Sexual Offences Act 2003, Section 15 – Meeting a child following sexual grooming etc.

³⁷ Ds. 2007:13, s 73-74

6.1.1 CEOP

I Storbritannien startades en ny myndighet år 2006 som skall agera förebyggande mot sexuella övergrepp på barn. CEOP³⁸ klassas som en brottsbekämpande myndighet där man har polisiära befogenheter i form av arbetande poliser men även IT-experter som hjälps åt. I sitt arbete samarbetar de även med olika dataföretag, som till exempel Microsoft³⁹, Internetleverantörer men även med frivilligorganisationer.

Myndigheten har många olika arbetsuppgifter. En av dessa är utbildning med förebyggande verkan som riktar sig till barn som kan råka ut för övergrepp. Detta arbets sätt har valts delvis för att sprida medvetenheten om de risker som barnen utsätts för via kontakter över Internet.⁴⁰ Detta skall även leda till att barnen rapporterar om de utsätts för misstänkliga förfrågningar på Internet.

Samarbete med andra länders polismyndigheter är även en av myndighetens uppgifter i deras arbete som rör brottsutredningar. Myndigheten kan även stödja den inhemska polisens arbete vid brottsutredningar då de bistår med expertis gällande tekniska utredningar som görs vid eventuella lagöverträdelser som skett med hjälp av elektrisk kommunikation.⁴¹

6.2 Kanada

Den kanadensiska lagstiftaren har reglerat detta problem på en federal nivå sedan år 2002. Enligt regleringen inträder straffansvar då en vuxen utför handlingar som går ut på att locka eller förföra ett barn⁴². Här har lagstiftaren valt att ha ett rekvisit som måste vara uppfyllt för att straffansvar skall kunna åläggas en vuxen. Rekvisitetet går ut på att den vuxne skall ha använt en dator för att kommunicera med ett barn.

Den andra delen av rekvisitetet är likt den brittiska lagstiftningen vilket är att förövaren skall ha uppsåt till att begå sexuella övergrepp på barnet som denne kommunicerat med. Påföljden för detta brott har bestämts till fängelse i högst fem år.⁴³

Enligt Kanadensisk rätt är det alltså straffbelagt att enbart föra viss kommunikation med ett barn. Det bör här påpekas att detta kan skapa problem att kunna påvisa förövarens syfte med kontakterna och detta i sin tur kan leda till att rättssäkerheten sätts ur spel.

Likt den brittiska polisens arbetsuppgifter har den kanadensiska polisen möjlighet att utföra provokativa åtgärder i sitt arbete att bevaka mötesplatser på Internet.⁴⁴

Det finns således inget krav på att den vuxne verkligen kommunicerar med ett barn utan det är tillräckligt att den vuxne tror att denne har kontakt med ett barn för att kunna åläggas straffansvar i enlighet med bestämmelsen⁴⁵. Detta innebär att en vuxen förövare kan fällas till ansvar även om "barnet" egentligen var en polisman som utförde sina arbetsuppgifter under spaning på Internets olika mötesplatser.⁴⁶

---

³⁸ Child Exploitation and Online Protection Centre (CEOP)

³⁹ I en brittisk version av chatt-programmet MSN finns en direktlänk till CEOP, där vem som helst kan rapportera händelser eller personer.

⁴⁰ Ds. 2007:13, s 76

⁴¹ Ds. 2007:13, s 76

⁴² Detta kallas enligt den Kanadensiska lagstiftningen – luring a child.

⁴³ Prop. 2008/09:149, s 13

⁴⁴ Prop. 2008/09:149, s 13

⁴⁵ Criminal Code Part V section 172.1.

⁴⁶ Ds. 2007:13, s 80

6.3 Norge

När bestämmelsen som berör denna problematik infördes i Norge hade man den brittiska lagstiftningen som underlag. Den norska regeln talar om att det är straffbelagt för en vuxen människa att avtala möte med ett barn under 16 år, om den vuxne har uppsåt att utföra sexuella övergrepp på barnet. Det ställs dock upp krav på att förövaren skall ha kommit till en mötesplats för att kunna åläggas straffansvar.⁴⁷

Vid förberedelserna inför införandet av bestämmelsen⁴⁸ i den norska strafflagstiftningen uppstod en del diskussioner då det hördes röster från en del håll om att straffansvaret skulle aktualiseras redan vid kontaktetableringen. Men detta var något som det norska Justitiedepartementet inte höll med om då de ansåg att det vid den tidpunkten var svårt att fastställa förövarens riktiga uppstå med etableringen av kontakten.

Enligt deras uppfattning visades den vuxnes syfte först när denne vidtagit ytterligare handlingar för att möjliggöra ett eventuellt sexuellt övergrepp.⁴⁹ Det var även denna linje den norska lagstiftaren valde att gå när de införde den aktuella bestämmelsen.

---

⁴⁷ Prop. 208/09:149, s 13

⁴⁸ Norska Straffeloven, 201a§

⁴⁹ Ds. 2007:13, s 78

7. Skrivelser/rapporter

7.1 Brå:s rapport 2007:11, Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet

Brottsförebyggande rådet fick våren 2007 ett uppdrag av dåvarande justitieminister Thomas Bodström att ta fram ett kunskapsunderlag avseende grooming för att kunna sammanställa en rapport om den allt mer ökade förekomsten. Rapporten innehåller en beskrivning av själva förekomsten och i vilken omfattning den förekommer. Vidare har man undersökt vilka åtgärder som företas mot den aktuella gärningen. Det har även undersökts vad för forskning som finns på området i andra länder och vilka åtgärder som vidtagits i samband med problematiken där.

Rapporten börjar inledningsvis med att fastställa att det i större utsträckning är flickor som blir drabbade för sexuella kontakter över Internet, och den som tar kontakten är oftast av det manliga könet.⁵⁰

Rådet har för att kartlägga förekomsten tagit fram forskning som kan ge ett visst svar på vad förövaren har som syfte då denne tar upp en kontakt med ett barn på Internet. Punkterna nedan visar på vissa förekommande förklaringar till handlandet från den vuxnes sida:

- Det kan handla om att den vuxne försöker få till stånd ett möte för att försöka ha sex med barnet.
- Det kan även handla om en strävan efter en omedelbar sexuell tillfredsställelse som kan uppnås om barnet utför sexuella handlingar via en webbkamera men även då barnet förmås att skicka bilder på sig själv av sexuell karaktär.

För att utföra uppdraget som Brå fått i uppgift att verkställa har man samlat in datamaterial i form av:

- En riksrepresentativ enkätundersökning bland 7500 ungdomar i årskurs 9. Detta för att illustrera hur vanligt det är med sexuella närmanden på Internet jämfört med andra kontaktsätt.
- En webbenkätundersökning riktad till drygt 1000 vana Internetanvändare mellan 15 år och 17 år för att visa på olika aspekter av utsatthet för sexuella kontakter över Internet.
- Polisanmälda sexualbrott mot barn/ungdomar där barn och gärningsmannen skapat en kontakt via Internet.⁵¹

---

⁵⁰ Brå rapport 2007:11, s 7

⁵¹ Undersökningen avser sexualbrott anmälda till polisen mellan januari 2004 och september 2006 inom 14 av Sveriges polismyndigheter. Totalt 315 polisanmälningar ingår i studien.

Det material som Brå fått fram kan läggas fram i form av en pyramid. Pyramidens breda grund fylls av det stora antalet kontaktförsök som den vuxne personen har tagit med barn över Internet i syfte att begå sexuella övergrepp. I detta skede av händelseförloppet kan det i många fall vara så att offret är väldigt passivt då det är gärningsmannen som står för de initiala försöken till kontakt. Dessa försök har oftast en karaktär av ofredande slag då det kan handla om chattmeddelanden med pornografiska inslag men även blottning via en webbkamera. Nästa parti i pyramiden utgörs av ofredanden av gärningsmannen där denne förmår offret att lämna ut uppgifter såsom mobilnummer men det kan även handla om mer långtgående handlingar där den vuxne förmått barnet att posera i en webbkamera eller skicka sexuellt tagna bilder på sig själv. Detta skede kräver ett mer aktivt deltagande från barnets sida men även ett mycket mer omfattande arbete i form av förberedelser från den vuxnes sida, då denna typ av brott kräver ett förtroendeskapande mellan barnet och gärningsmannen. Detta förfarande underlättar för den vuxne att komma barnet närmare för att denne ska lämna ut sina personliga uppgifter men även att ställa upp på vissa handlingar för att i slutändan möjliggöra för gärningsmannen att begå eventuella sexuella övergrepp på barnet.

Den minsta delen av pyramiden inrymmer de övergrepp där gärningsman och offer träffats efter en viss tid av kommunikation över Internet och den senast nämnda utsatts för sexuella övergrepp av den vuxne.

Brå nämner i sin rapport en selektionsprocess som går ut på att den vuxne förövaren genom Internet har tillgång till obegränsat antal med unga människor som denne kan få kontakt med. Ju större antal barn den vuxne tar kontakt med, desto större är chansen att den vuxne kommer i kontakt med ett barn som är mottagligt för denna typ av kontakt. Detta kan emellertid medföra stora problem för de aktuella barnen då Brå i sin undersökning har kunnat urskilja en grupp av barn som kan ses som högriskgrupp för denna typ av övergrepp. Dessa barn är mer sårbara och mer mottagliga för denna typ av kontakt som tas utav den vuxne. De aktuella barnen har oftast problem med diverse olika saker på andra livsområden. Det kan exempelvis röra sig om barn som blivit utsatta för mobbning/utfryssthet eller andra övergrepp. Barnen har i de flesta fallen större behov av en vuxen människa som de kan anförtro sig åt och detta faktum utnyttjas av gärningsmannen som till en början utger sig för att vara en vän till barnen som de kan förlita sig på.

Den selektionsprocess som Brå skriver om syftar på att vissa barn "självselekteras" som offer då den vuxne utnyttjar att vissa barn är mer mottagliga för denna typ av kontakt. Gärningsmannen har ett utökat kontaktnät just för att dra nytta utav de barn som är mer sårbara för att de lättare faller offer för dennes avsikt att begå övergrepp.

Den slutgiltiga bedömning som görs av Brå är att Internet gynnar barns utveckling på ett positivt sätt och det viktiga är inte att begränsa barns möjligheter till utveckling, utan snarare att försöka eliminera de risker för skador som barn kan utsättas för när de använder Internet.

Det fastställs i rapporten att Internet visserligen är en mycket svårövervakad och dynamisk miljö och detta medför stora utmaningar för det brottsförebyggande arbetet, men detta skall inte innebära att det förebyggande arbetet skall ges mindre utrymme.

Brå ger efter den slutförda rapporten förslag på fyra områden som bör uppmärksammas inom ett brottspreventivt perspektiv för att förebygga förekomsten där vuxna tar kontakt med barn i sexuellt syften.

Förslagen som lämnats går ut på:

- Systematisk utbildning och information till barn, ungdomar, föräldrar och allmänhet.
- Möjligheter för Internettjänstleverantörer att motverka fenomenet.
- Ny lagstiftning mot kontakter med barn i sexuella syften.
- Polisiära åtgärder för att upptäcka och utreda brott.

För att på bästa möjliga sätt implementera eller utföra de nämnda åtgärderna ges förslag på en central samordningsfunktion. Denna menas även skulle kunna fungera som en central punkt för alla samlade kunskaper som finns gällande problematiken i samhället. Detta skulle i framtiden kunna stå som grund för arbetet med olika brottsförebyggande åtgärder.

7.2 Ds 2007:13

Thomas Bodström, dåvarande chef för Justitiedepartementet gav 2006 i uppdrag till riksåklagaren att starta en utredning som behandlar företeelsen där vuxna söker kontakt med barn på Internet i sexuellt syfte. Utredningen skulle ha som syfte att göra en översyn av strafflagstiftningen och hur denna skulle tillämpas på den aktuella företeelsen men även att göra en analys över vilka verktyg som krävs för att tillämpa motåtgärder i form av brottsbekämpande åtgärder för att skydda barn som är utsatta för denna typ av brott. Arbetet med denna utredning skedde i samarbete med Brå, som tidigare hade fått i uppdrag att presentera ett kunskapsunderlag som behandlar det aktuella brottets karaktär och omfattning. Utredningen fastslår att man visserligen uppmärksammat problematiken i många skolor men att detta i sig inte är tillräckligt för att skydda barnen som kan utsättas för dessa kontakter. Ett förslag som utredarna lämnar går i samma linje som Brå:s tidigare nämnda förslag och det är att det ska inrättas en enhet som agerar som en gemensam plattform där alla kunskaper och erfarenheter samlas för att sedan kunna sprida dessa kunskaper. Utöver de förebyggande åtgärderna som lämnas av utredarna har även andra slutsatser dragits vilket omfattar förslag på en ny straffbestämmelse som skall kriminalisera de handlingar som företas av vuxna då de tar kontakt med barn på Internet i sexuellt syfte. Det diskuteras även ifall detta förfarande redan täcks in under gällande rätt inom den svenska sexuallagstiftningen. En viktig aspekt som utredarna tar upp är det faktum att detta kan ses som ett förberedelsebrott mer än som ett fullbordat brott då det i realiteten är ett steg i ett handlande som kan leda till sexualbrott. Emellertid gör man en helhetsbedömning av företeelsen och drar slutsatsen att en kriminalisering av företeelsen anses vara befogad.⁵² Utredarna till promemorian föreslog att den nya straffbestämmelsen skulle få benämningen ”*Kontakt med barn i sexuellt syfte*” och placeras i 6 kapitlet i BrB.

---

⁵² Ds. 2007:13, s 12-14

Som förslag på utformningen av bestämmelsen nämns att en handling som innefattar att en vuxen har kontakt med ett barn bör kriminaliseras, men endast då syftet med kontakten är att begå sexualbrott mot barnet i enlighet med 6 kapitlet BrB. Således bör ett straffansvar kunna inträda redan vid kontaktstadiet.

Bedömningen som görs är att det inte medför några positiva effekter i jämförelse med gällande rätt ifall straffansvaret inträder vid en senare tidpunkt.⁵³

Det föreslås även att det inte bör finnas ett krav på att det ska vara ett särskilt brott som den vuxne har för avsikt att begå utan det ska räcka enbart med förövaren haft för avsikt att begå ett sexualbrott som kan återfinnas i 6 kapitlet BrB.⁵⁴

Utredarna la i sin promemoria även fram förslag på att ansvarsfrihetsregeln i 6 kap. 14 § BrB ska tillämpas på situationer som blir aktuella vid överträdelser av den föreslagna regeln.⁵⁵

7.2.1 Beviskravet

Problematiken kring beviskrav är ett av problemen som denna typ av reglering för med sig. Även detta är något som utredarna till promemorian har diskuterat. Skulle regleringen fastslå att brottet är fullbordat vid kontaktstadiet skall det objektivt sett tydligt framgå att den vuxne har haft ett sexuellt motiv med kontakten och detta fastslås enklast med en analys av den vuxnes språkanvändning. Är språket mycket sexuellt präglad är det enklare att visa på den vuxnes sexuella motiv. Men detta förfarande är redan kriminaliserat enligt gällande rätt vilket skulle göra den aktuella bestämmelsen verkningslös. Kontakter av sådant slag kan idag omfattas av straffansvaret för sexuellt ofredande i enlighet med 6 kap. 10 §.⁵⁶

Utredarna drar således slutsatsen att det inte anses lämpligt att det skall finnas krav på innehållet för kontakterna mellan ett barn och en vuxen. Det bör enligt promemorian vara tillräckligt att utgå från övriga omständigheter i varje enskilt fall för att avgöra vad för avsikter den vuxne haft.

Exempel på omständigheter som talar för att en vuxen haft ett sexuellt motiv är:

- Den vuxne har själv sökt och kommit i kontakt med ett för honom okänt barn.
- Den vuxne kommenterar vid upprepade tillfällen barnets utseende i uppskattande ordalag.
- Den vuxne förhör sig om barnets eventuella sexuella erfarenheter.
- Kommunikationen är, i vart fall från den vuxnes sida, även i övrigt sexuellt präglad.
- Den vuxne ljuger om sin ålder, bakgrund eller andra förhållanden på ett sätt som får honom att framstå som intressantare och/eller attraktivare än han i själva verket är.
- Den vuxne vill att kontakterna skall övergå från ett öppet och övervakat forum till ett s.k. kompisprogram eller annat mera privat forum som är skyddat från insyn.

---

⁵³ Ds. 2007:13, s 14f

⁵⁴ Ds. 2007:13, s 15

⁵⁵ Ds. 2007:13, s 15

⁵⁶ Ds. 2007:13, s 129

Det bör emellertid uppmärksammas att det per automatik inte innebär att en vuxen som faller in under de ovan nämnda punkterna har för avsikt att begå sexuella övergrepp mot det kontaktade barnet. För att kunna avgöra om ett sexuellt motiv verkligen ligger bakom kontakten bör hänsyn även tas till nedanstående omständigheter:

- Den vuxne frågar om barnet har tillgång till webbkamera.
- Den vuxne vill veta var barnet bor eller går i skola.
- Den vuxne föreslår att han och barnet skall träffas.
- Den vuxne har i sin dator eller något annanstans barnpornografiska bilder på andra barn som han haft kontakt med.

Ytterligare omständigheter som kan ha betydelse för att fastställa den vuxnes avsikter är i de fall barnet och den vuxne har nått det stadiet att de faktiskt träffas, och då mötet skall ske på en mer avskild plats. Det kan även röra sig om en situation där den vuxne har med sig kondomer till den bestämda träffen. Det är av stor betydelse om den vuxne tidigare har gjort sig skyldig till sexuella övergrepp mot barn då detta visar på bristande respekt för barn och deras sexuella integritet.⁵⁷

7.2.2 Straffskala och påföljdsval

Promemorian behandlar även valet av påföljd och pekar på den skada som ett barn kan utsättas för. Skadorna som ett barn kan komma att råka ut för handlar om allt från kränkning till mer omfattande skador. Med hänsyn taget till detta bör även straffvärdet variera beroende på hur omständigheterna ser ut i det enskilda fallet. Därmed anser utredarna att straffskalan bör bestämmas till böter eller fängelse i högst ett år.⁵⁸

---

⁵⁷ Ds. 2007:13, s 128ff

⁵⁸ Ds. 2007:13, s 134

7.3 Proposition 2008/09: 149

I mars 2009 lade regeringen fram förslaget om införandet av den nya bestämmelsen genom proposition 2008/09:149. Det huvudsakliga uttalade syftet var att förstärka det straffrättsliga skyddet för barn mot att utsättas för sexuella övergrepp. Propositionens förslag skiljer sig under vissa punkter mot det förslag som lämnades av den tidigare skrivna promemorian. De punkter som skiljer sig åt från promemorians förslag är:

- Propositionens förslag räknar upp de lagrum som den vuxne avser att överträda.
- För att straffansvar skall kunna aktualiseras krävs det att den vuxne har träffat en överenskommelse och därefter vidtagit en åtgärd för att främja att ett möte äger rum.

Det centrala momentet i förslaget är enligt regeringen överenskommelsen som den vuxne kommer fram till i samråd med barnet. Det är denna handling som bekräftar den vuxnes avsikter med kontakten. Kravet på den ytterligare åtgärden är ett agerande som visar att den vuxne är kapabel till att gå vidare med de handlingar som denne uttryckt i ett tidigare skede. Det är i detta led då faran för sexuella övergrepp på barnet förstärks.⁵⁹ Propositionen antogs av Riksdagen och lagen trädde i kraft den 1 juli 2009.

---

⁵⁹ Prop. 2008/09:149, s 26

8. Utformningen av lagrummet i Sverige

8.1 Lagstiftningen

6 kap. 10 a § BrottBalken

*Den som i syfte att mot ett barn under femton år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 4, 5, 6, 8 eller 10 §, träffar en överenskommelse med barnet om ett sammanträffande samt därefter vidtar någon åtgärd som är ägnad att främja ett sådant sammanträffande kommer till stånd, döms för **kontakt med barn i sexuellt syfte** till böter eller fängelse i högst ett år.*

6 kap. 14 § BrottBalken

Den som har begått en gärning enligt 5 § eller 6 § första stycket mot ett barn under femton år eller enligt 8 § första stycket eller 10 § första stycket, ska inte dömas till ansvar om det är uppenbart att gärningen inte inneburit något övergrepp mot barnet med hänsyn till den ringa skillnaden i ålder och utveckling mellan den som har begått gärningen och barnet samt omständigheterna i övrigt. *Detsamma gäller den som har begått en gärning enligt 10 a § om den har syftat till en sådan gärning som anges i första stycket och som, om den hade fullbordats, enligt vad som anges där uppenbarligen inte skulle ha inneburit något övergrepp mot barnet.*

8.1.1 Uppsåtet

Lagstiftaren har valt att ställa upp krav på att den brottsliga gärningen skall begås uppsåtligt. Förutom vanligt uppsåt krävs beträffande syftet ett direkt uppsåt. Detta förhållningssätt har fått en del kritik, då det kan anses svårt att styrka ett direkt uppsåt även i fall som till synes är klart straffvärda. Yttranden som gjorts inför införandet av brottet visar på att förslag har lämnats på att utforma uppsåtet på ett sätt att uppsåt av vilket slag som helts borde räcka för att straffansvar skall kunna aktualiseras. Exempel som nämnts i sammanhanget har berört fall som att en vuxen förmår ett barn att posera framför en webbkamera. Det anses i dessa fall vara rimligt att straffansvar för den vuxne skall kunna inträda även om det endast föreligger ett indirekt eller ett likgiltighetsuppsåt.⁶⁰

8.1.2 Överenskommelsen

Lagstiftaren har som rekvisit även ställt upp att den vuxne skall ha ingått en överenskommelse med barnet för att straffansvar skall kunna bli aktuellt. Vem som har varit initiativtagare till överenskommelse saknar betydelse i sammanhanget. Det handlar om att det ska föreligga en ömsesidig viljeriktning om att mötas på viss tid och plats.

---

⁶⁰ Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet yttrande Dnr SU 302-1316-07

Det kan även räcka med att en förövare får bekräftat av ett barn att denne kommer att vara ensam hemma en specifik dag.

Det skall emellertid vara underförstått att den vuxne skall besöka barnet under den aktuella dagen. Den nämnda situationen skulle kunna vara tillräcklig för att uppfylla kravet på överenskommelse mellan barnet och den vuxne.⁶¹

Det är viktigt att komma ihåg att, trots att en överenskommelse kommit till stånd finns ett krav på att den vuxne skall ha ett direkt uppsåt att begå gärningar mot barnet som strider mot 6 kap BrB⁶². Om ett sådant uppsåt inte finns hos den vuxne kan inte heller straffansvar göras aktuellt. Det rör sig i detta fall om ett överskjutande uppsåt, vilket innebär att brottet fullbordas även i fall där något sexualbrott inte ägt rum, förutsatt att övriga förutsättningar är uppfyllda. För att kunna säkerställa att ett brottsligt syfte har förelagat görs en helhetsbedömning av situationen.⁶³

Då en överenskommelse kommer till stånd bekräftas den vuxnes vilja om ett möte med barnet vilket leder till att ett ytterligare steg tas mot brottets fullbordan. Genom denna utformning försvinner problemet med att säkerställa den vuxnes avsikter med kontakter på Internet.⁶⁴

8.1.3 Åtgärd ägnad att främja ett sammanträffande

Ett ytterligare rekvisit som lagstiftaren har ställt upp för att straffansvar skall inträda är att gärningsmannen skall, efter att en överenskommelse skett, ha vidtagit någon åtgärd för att främja att ett sammanträffande äger rum. Med detta menas konkreta handlingar som bekräftar att den vuxne står fast i sitt beslut att begå sexuella övergrepp på det kontaktade barnet. Åtgärden bedöms ur ett objektiva perspektiv och det är tillräckligt att åtgärden typiskt sett är något som får anses främja att ett sammanträffande äger rum. Åtgärden skall visserligen vidtas efter den träffade överenskommelsen, men det betyder inte att den måste vidtas vid något annat tillfälle än då överenskommelsen träffades. Det kan vara åtgärder som vidtas i samband med överenskommelsen eller i nära anslutning till den. Straffansvar kan däremot inte göras gällande om en åtgärd vidtas innan en överenskommelse gjorts utan i dessa fall krävs det att en ytterligare åtgärd därefter vidtas av förövaren. Denna konstruktion är till för att den eventuelle gärningsmannen skall kunna göra ett tillbakadragande från den tidigare överenskommelsen.⁶⁵ Detta förfarande behandlas djupare nedan.

Exempel på vidtagna åtgärder kan vara att den vuxne lämnar instruktioner till barnet om hur denne ska ta sig till den bestämda mötesplatsen eller när den vuxne förser barnet med pengar för att denne skall kunna köpa en biljett för resan till mötesplatsen. Det kan även röra sig om att förövaren tillgodoser barnet med ett tillfälligt boende eller ordnar ett fordon till sig själv så att han kan ta sig till mötesplatsen. Ytterligare åtgärder kan vara att den vuxne påbörjar resan till platsen eller till och med då den vuxne befinner sig i sitt eget hem vid den tidpunkt som överenskommelsen avser att äga rum, om överenskommelsen innebär att barnet skall infinna sig i förövarens bostad.⁶⁶

---

⁶¹ Prop. 2008/09:149, s 46

⁶² De straffbestämmelser som avses är våldtäkt mot barn (4 §), sexuellt utnyttjande av barn (5 §), sexuellt övergrepp mot barn (6 §), utnyttjande av barn för sexuell posering (8 §) eller sexuellt ofredande (10 §)

⁶³ Prop. 2008/09:149, s 46

⁶⁴ Prop. 2008/09:149, s 24

⁶⁵ Prop. 2008/09:149, s 47

⁶⁶ Prop. 2008/09:149, s 47

8.1.4 Tillbakaträdande

Kravet som finns på en efterföljande åtgärd för med sig en möjlighet för förövaren att träda tillbaka från överenskommelsen innan brottet är fullbordat. Förövaren kan därmed göra ett frivilligt tillbakaträdande genom att till exempel avboka det bestämda mötet eller låta bli att åka till mötesplatsen som bestämts i förväg. Denna form av lagstiftning kan liknas med bestämmelsen i 23 kap. 3 § som behandlar möjligheten till ett frivilligt tillbakaträdande. Straffansvar kan enbart göras gällande vid brottets fullbordande, som i detta fall är då en åtgärd har vidtagits efter en överenskommelse. Skulle gärningsmannen träda tillbaka efter att ha vidtagit en ytterligare åtgärd kan det inte ses som ett frivilligt tillbakadragande då brottet redan är fullbordat. Detta förfarande kan däremot beaktas vid en eventuell straffmätning^{67, 68}.

8.1.5 Oaktsamhet gällande barnets ålder

För att straffansvar skall kunna aktualiseras enligt den aktuella bestämmelsen krävs att offret inte har uppnått åldern för den sexuella självbestämmanderätten⁶⁹ och att förövaren har insett detta eller haft skälig anledning att anta detta. Det är alltså tillräckligt om gärningsmannen varit oaktsam avseende barnets ålder för att kunna ställas till svars för brottet. Denna konstruktion har valts då det ska hindra förövaren från att försöka friskriva sig från ansvar genom att hänvisa till okunskap om barnets verkliga ålder. Om ett barn som har kontakt med en vuxen påstår sig vara äldre än vad denne är men lämnar sådana uppgifter om exempelvis sin skolgång som talar för att barnet är yngre än 15 år skall straffansvar inte kunna undgås genom att förövaren hänvisar till barnets egna uppgifter om sin ålder. Den vuxne borde i detta fall ha insett eller haft skälig anledning att anta att barnet inte är i den åldern denne påstått.⁷⁰

8.1.6 Ansvarsfrihet

Undantagsregeln gällande ansvarsfrihet i 6 kap. 14 § har utvidgats, genom att ett nytt andra stycke har införts, för att även kunna tillämpas vid överträdelser enligt den nya bestämmelsen. Regeln tar sikte på frivilliga sexuella handlingar mellan två tonåringar. Bestämmelsen stadgar att barnen i dessa fall inte skall kunna hållas ansvariga för något brott, om det kan anses uppenbart att gärningen inte har inneburit något övergrepp mot barnet. Vid en bedömning i ett sådant fall skall hänsyn tas till skillnaden i ålder och utveckling mellan den påstådda gärningsmannen och barnet samt övriga omständigheter. Ett typfall skulle vara då ett barn som är strax under 15 år skulle ha frivilligt sexuellt umgänge med ett annat barn som är något äldre än 15 år. I dessa fall skulle handlingen innebära strafffrihet, om det är uppenbart att handlingen inte inneburit något övergrepp mot barnet.⁷¹

---

⁶⁷ Brottsbalken 29 kap 5 §

⁶⁸ Prop. 2008/09:149, s 58

⁶⁹ Denna infaller då barnet uppnått 15 års ålder, eller i vissa fall 18 år.

⁷⁰ Prop. 2008/09:149, s 27f

⁷¹ Prop. 2008/09:149, s 35

9. Politik

9.1 Kriminalisering på kontaktstadiet – en preventionistisk kriminalisering

En invändning som kan göras gällande vid denna typ av kriminalisering är att kriminalisering skall användas i så begränsad utsträckning som möjligt. Det talas i dessa hänseenden om ett tillstånd av straffrättslig inflation eller överkriminalisering som ett begrepp.⁷² Detta trots att det från olika håll och kanter talas om att principen om Ultima ratio⁷³ bör upprätthållas.

9.1.1 När bör kriminalisering ske?

Jareborg diskuterar kriminalisering som den sociala kontroll den utgör och menar att det förutsätts att det finns ett skyddsvärt intresse att bevara för att överhuvudtaget kunna utöva den kontroll som staten tillskrivs. Det bör alltså finnas ett objekt som man är ute efter att skydda för att en kriminalisering av en handling ska komma på fråga. Dessutom skall kriminaliseringen vara ett effektivt medel för att uppnå de mål som man har för att skydda det objekt som är aktuellt.⁷⁴ Jareborg fortsätter och menar att det finns vissa punkter som bör tas hänsyn till vid en eventuell kriminalisering. Dessa punkter skall inte utgöra skäl till en kriminalisering av diverse handlingar:

- Förhindrandet av enbart orsakande av att annan upplever obehag (som ej kan klassas som skada).
- Förhindrandet av enbart orsakande av att man tillfogar sig själv skada.
- Framtvinga förbättring för en själv.
- Framtvinga att man enbart orsakar förbättringar för andra.
- Förhindrandet av enbart osedligt beteende eller etiketsbrott.

De nämnda punkterna skall således enligt Jareborg inte utgöra grunder för ett politiskt beslut att kriminalisera ett visst handlande utan det viktigaste bör vara att man är ute efter ett specifikt skyddsvärt intresse.⁷⁵

9.1.2 Återhållsamhet med kriminalisering

I prop. 1994/95:23⁷⁶ har Regeringen uttalat sig om en viss återhållsamhet avseende kriminalisering som en brottsbekämpande metod. Följande bedömning har gjorts: ”Kriminalisering som en metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället bör användas med försiktighet.

---

⁷² Lernerstedt, Kriminalisering, problem och principer, s 19

⁷³ Innebörden av begreppet är att en kriminalisering bör utgöra en sista utväg.

⁷⁴ Jareborg. Allmän kriminalrätt, s 51f

⁷⁵ Ibid. s 53f

⁷⁶ Proposition 1994/95:23, Ett effektivare brottsmålsförfarande

Rättsväsendet bör inte belastas med sådant som har ringa eller inget straffvärde. Kriminalisering är heller inte det enda och inte alltid det mest effektiva medlet för att motverka oönskade beteenden.

Det allmänna resurser för brottsbekämpning bör koncentreras på sådana förfaranden som kan föranleda påtaglig skada eller fara och som inte kan bemötas på annat sätt.⁷⁷

Förklaringen som ges till detta uttalande är bland annat att rättsväsendets resurser i stor utsträckning används för mindre och bagatellartade brott. Idealet bör istället vara att prioritera allvarigare brottslighet i större utsträckning. Man menar även att kriminalisering av ett handlande är en ytterst drastisk åtgärd som bör ha föregåtts av ett stort och djupt arbete innan ett beslut om kriminalisering tas. Även här benämns begreppet straffrättslig inflation som ett dilemma som uppstått med tiden. Problemet kan visa sig genom att kriminaliseringens funktion urvattnas. Detta kan medföra risker såsom att ett straff inte får den tyngd som den är avsedd att ha och detta kan leda till att människors handlingsmönster förändras.⁷⁸

9.1.3 En befogad kriminalisering

1992 lämnades ett betänkande⁷⁹ utav åklagarutredningen där man har tagit upp ett antal faktorer som i sin tur leder till att en kriminalisering anses vara befogad. Följande faktorer kan utläsas ur utredningen:

- Ett beteende kan föranleda påtaglig skada eller fara.
- Alternativa sanktioner står inte till buds, skulle inte vara rationella eller skulle kräva oproportionerligt höga kostnader.
- Straffsanktion skall utgöra ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet.
- Rättsväsendet skall ha resurser att klara av den eventuellt ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Lernestedt uppmärksammar dessa faktorer och menar att det visserligen går att ställa sig bakom de nämnda punkterna såsom rekommendationer men att de är så pass vagt avfattade att de knappast skulle kunna fungera som underlag för en bedömning av om en kriminalisering bör ske eller inte. Han menar även på att vissa av punkterna inte kan fungera som objektiva medel då det är högst subjektiva omdömen som man har kring uppfattningen av om något utgör fara för annan eller ej. Lernestedt påtalar även att om syftet är införa riktlinjer för begränsningar av kriminalisering bör man inte stanna vid införandet av principer då detta inte är tillräckligt. Han menar istället att en mer långtgående analys bör göras och de omtalade begreppen bör även ges ett större innehåll.⁸⁰

---

⁷⁷ Prop. 2008/09:149, s 52

⁷⁸ Ibid. s 53f

⁷⁹ Ett reformerat åklagarväsende. SOU 1992:61, s 111

⁸⁰ Lernestedt, s 21

9.2 Avgörande omständigheter vid kriminalisering

Med allt detta i bakgrund har utredarna till tidigare nämnda promemoria⁸¹ gjort en sammanställning över det aktuella brottets behov av kriminalisering. En avvägning görs för att se ifall kriminaliseringen är befogad. De omständigheter som har tagits hänsyn till är följande:

- Det fareutlösande beteendet skall vara av sådan art att det typiskt sett är något som lagstiftaren har en skyldighet att beivra. Här nämner man att effekterna utav förfarandet annars kan leda till svåra konsekvenser.
- I det aktuella fallet utgörs skyddsobjektet av barn/ungdomars hälsa. Här poängteras vikten av att skydda barn mot sexuella övergrepp och kränkningar, även i de fall då det endast rör sig om ofredanden som sker från kontakter över Internet.
- Oavsett hur stor faran är i varje enskilt fall för att det ska uppkomma övergrepp mot barn bör förfarandet kriminaliseras eftersom sexuella relationer som äger rum mellan en vuxen och ett barn under 15 år alltid anses vara straffbelagt.
- Faran för sexuella övergrepp är visserligen inte direkt överhängande i alla fall men fara för andra typer av brott kan däremot ligga närmare i tiden om det rör sig om att förmå barnet att utföra handlingar av sexuell karaktär i en webbkamera eller i stillbild.

Vid en sammanfattning av de berörda omständigheterna anses en kriminalisering av vuxnas kontakter med barn befogad i de fall där det föreligger ett sexuellt motiv bakom den vuxnes agerande.⁸²

---

⁸¹ Ds 2007:13

⁸² Ds 2007:13, s 108ff

10. Praxis

10.1 Alexandramannen

“Jag trodde det skulle vara som i Pretty Woman”

Dessa ord har uttalats utav en av målsägandena som fallit offer för Alexandramannen. Denna nätpedofilhärva är en av de största som upptäckts i Sverige i historien.

Denna härva handlar om en man som har utnyttjat ett stort antal unga tjejer som han träffat över Internet.

Alexandramannen har använt sig utav en täckmantel i form av en kvinna vid namn “Alexandra” och på så sätt lockat till sig unga tjejer genom att ge löften om pengar via olika modelljobb eller eskortservicetjänster. Han har, under sin täckmantel, chattat med olika tjejer på diverse olika chattsajter och communities⁸³ för ungdomar i egenskap av en vän. Efter en viss tids bekantskap har Alexandra försökt slussat dessa tjejer vidare till “olika” män som ville träffa tjejerna som Alexandra hade kontakt med. I realiteten fanns det bara en man som Alexandra hänvisade tjejerna till, och detta var han själv. Det fanns bara en person i hela härvan även om han gav bilden av att flera personer var inblandade. Många av tjejerna som blivit utsatta för övergrepp utav honom har i efterhand uttryckt det som att de varit med om dubbla övergrepp då de även upplever ett svek från deras vuxne vän som de ansåg att de hade i Alexandra. Detta förfarande är typiska handlingar från förövare som begår sexuella övergrepp då det gynnar dem att först skapa en vänskap till barnet för att öppna upp ett sorts förtroende för att sedan underlätta de kommande övergreppen.

10.1.1 Dubbelt svek

Katia Wagner är en journalist som har skrivit en bok⁸⁴ om Alexandramannen och dennes brottsliga gärningar. I boken har Wagner kommit i kontakt med sex stycken tjejer som alla fallit offer för Alexandramannen. I denna beskriver tjejerna hur stor påverkan “Alexandra” hade på deras agerande då hon var som en vän till dem. Det förklaras vidare att Alexandra hade stor förståelse för tjejernas problem, då hon intresserade sig utav tjejernas privata liv och gav dem råd på ett sätt som ingen annan hade gjort för dem innan. Detta resulterade i att en del flickor kände en viss skuld och tacksamhet till “Alexandra” som utagerades genom att de ställde upp på de krav som Alexandras kunder hade för att inte göra henne besviken.

Genom detta handlingsmönster har Alexandramannen fått många av tjejerna att ställa upp på handlingar som de egentligen inte ville utföra. Det har i en del fall börjat med att han har förmått flickorna att posera nakna på stillbilder eller via en webbkamera. Därefter har han via detta övertag på flickorna fått dem att träffa honom för att kunna begå sexuella övergrepp på dem. De flesta av flickorna har även blivit erbjudna pengar för de handlingar som de gått med på att utföra. På så sätt har han fått tjejerna att känna att de får något i utbyte för att ställa upp på de krav på handlingar som denne hade. Flickorna har främst till en början varit ute efter uppmärksamhet, vänskap men även ömhet.

---

⁸³ En community är ett socialt nätverk på nätet.

⁸⁴ Wagner, Alexandramannen : vår tids största nätsexhärva

Det finns emellertid de flickor som även haft som syfte att tjäna pengar på deras agerande. Detta tål att jämföras med den syn som Alexandramannen haft på sitt eget agerande då detta endast varit ett sätt för denne att få sexuella tjänster i utbyte mot pengar.

10.2 Tingsrättens dom

Målet som berörde Alexandramannens begångna brott togs år 2006 upp i Malmö Tingsrätt och hade sammanlagt 58 målsäganden och omfattade 56 åtalspunkter. Åklagaren hade yrkat på 12 års fängelse men domstolen valde att fälla Alexandramannen för 51 av åtalspunkterna. Påföljden bestämdes till 11 års fängelse och därefter livstids utvisning. Han fälldes bland annat för ett antal fall av våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av underårig och sexuellt ofredande. Han ålades även att betala ut skadestånd till de utsatta flickorna på ett sammanlagt värde av närmare 2,5 miljoner kronor.

10.3 Hovrättens bedömning

Tingsrättens dom överklagades emellertid och togs upp av Hovrätten över Skåne och Blekinge som meddelade dom i april 2007. Hovrätten valde att ogilla sex åtalspunkter och de gjorde även mildare bedömningar i cirka tiotal andra fall. Domen blev 10 års fängelse och livstids utvisning. Man motiverade det sänkta straffet med att livstids utvisning är ett hårt straff i sig och leder till att den tidigare utdömda påföljden mildras något.

10.4 Kunskapsglapp

Katia Wagner beskriver i sin bok det svåra problemet som finns idag med det enorma kunskapsglappet mellan olika generationer avseende kunskaper om Internet. Under arbetets gång med sin bok intervjuade hon en av de utsatta flickornas pappa om de övergrepp som dennes dotter hade utsatts för. Vid ett tillfälle uttrycker han sig på detta sätt:

”Hon var inte ute och sprang på nätterna. Hon satt ju på sitt flickrum. Inte fattade jag att det kan hända sådana fruktansvärda saker då.”⁸⁵

Denna man insåg tyvärr för sent att det kan innebära viss fara för barn att spendera tid ute på Internet. Wagner drar slutsatsen att det kunskapsglapp som finns mellan olika generationer kan leda till förödande konsekvenser då föräldrar oftast inte har någon koll på vad deras barn egentligen gör då de använder sina datorer. En del av tjejerna förklarar i boken att de under rättsprocessen har varit tvungna att förklara vissa teknikaliteter för sina föräldrar avseende Internet och dess användning.

---

⁸⁵ Wagner, s 42

11. Praktisk tillämpning

11.1 Det praktiska tillvägagångssättet vid begångna brott

Enligt åklagare Ulrika Bentelius Egelrud vid utvecklingscentrum i Göteborg behandlas ärenden som berör sexuell grooming som andra ärenden där målsägandena är under 18 år. Detta innebär att målsägandebiträde förordnas för barnet. Eventuella förhör skall helst hållas inom 14 dagar från polisanmälan. Den fortsatta förundersökningen skall vara färdig inom tre månader från det att det finns någon som är åtminstone skäligen misstänkt för brottet. Utredningen får ta längre tid, men endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter i enlighet med 2a § förundersökningskungörelsen. När det gäller fall som rör grooming kan gärningsmannen ha många kontakter med olika barn från olika håll i landet. Detta kan vara en omständighet som motiverar att förundersökningen kan ta längre tid än tre månader att slutföra.

På frågan om olika polisdistrikt samarbetar i de fall där många barn är inblandade från olika håll i landet ges svaret att så blir fallet eftersom det underlättar för utredarna att reda ut alla omständigheter om det finns ett visst samarbete. Det finns även inom polisen specialutbildad personal på vissa IT-enheter som är behjälpliga med sina expertiskunskaper i utredningar som rör IT-relaterad brottslighet.

Är det flera polisdistrikt som samarbetar med en utredning handläggs ärendet på den ort som är lämpligast utifrån var det första upptäckta brottet begåtts eller flertalet brott begåtts eller i den ort där gärningsmannen finns. De övriga polisdistrikten bistår den handläggande orten med det underlag som de fått i uppdrag att ta fram. Det kan även förekomma att polis och åklagare från handläggningsorten genomför alla förhör genom att åka runt till alla aktuella orter för att höra alla vittnen och målsäganden.

12. Avslutning

12.1 Sammanfattning

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka förekomsten av grooming och även vad det går ut på. Jag har därför ställt upp följande frågor inför arbetets start:

- Vad har Sverige gjort för att behandla problematiken som uppstår vid denna typ av brott?
- Hur har andra länder valt att bemöta problemet med grooming?
- Hur ser processen ut när en förövare kontaktar sitt offer?

Resultatet som jag har kommit fram till presenteras nedan:

Internet är idag den största mötesplatsen för personer som söker kontakt med andra människor. De flesta av dessa människor har legitima syften bakom deras kontaktsökande på nätet. Men det finns de vuxna som har som syfte att ta kontakt med barn för att etablera en kontakt som möjliggör för den vuxne att vid ett senare skede begå sexuella övergrepp mot barnet ifråga. Detta fenomen har fått benämningen sexuell grooming. En heltäckande analys har gjorts med denna uppsats avseende begreppet sexuell grooming. För att uppnå detta mål har en genomgång gjorts av de förarbeten som finns tillgängliga för denna lagkonstruktion. Denna företeelse har länge ägt rum men inte varit straffbelagd. I Sverige har vi valt att införa lagstiftning som reglerar detta förfarande. Den 1 juli år 2009 trädde den nya lagen ikraft som kriminaliserar förfarandet som inryms i begreppet sexuell grooming, även kallat, Kontakt med barn i sexuellt syfte. Lagstiftaren har med införandet av det aktuella lagrummet valt att markera den rätt ett barn har till sin sexuella integritet.

Sexuell grooming är en process som går ut på att en vuxen person stegvis vinner ett barns förtroende och efter att ha åstadkommit detta försöker den vuxne att begå övergrepp på barnet. Denna process kan vara en mycket lång och utdragen process.

Detta förfarande var inget som var reglerat innan den aktuella lagstiftningen trädde ikraft.

Inför processen för att införa denna lagstiftning fick Brå i uppdrag att ta fram underlag för att undersöka behovet av reglering på denna nivå. Rapporten⁸⁶ slog fast att Internet är en växande arena för vuxna förövare att begå brott. Det var även tydligt att en vuxen "groomare" inte begränsade sig till ett fåtal barn. Den vuxne har bättre chanser att lyckas med sitt syfte om kontaktnätet är obegränsat. Utöver analysen som gjordes i samband med rapporten gav man även olika förslag på förebyggande åtgärder. Ett av förslagen gick ut på att införa ny lagstiftning mot kontakter med barn i sexuella syften.

Enligt Brå:s rapport är det vanligare att barn med en högre problembelastning utsätts för sexuella övergrepp av det aktuella slaget. Problembelastningen som man syftar på handlar om barn som bland annat utsätts för mobbning.

För att åtgärda det allt mer växande problemen med sexuell grooming har flera länder runt om i världen valt att införa reglering inom detta område. Vissa länder har valt att gå lite längre i kriminaliseringen av förfarandet. Som exempel på detta kan nämnas den kanadensiska lagstiftningen där man har valt att kriminalisera den kommunikation som förs mellan den eventuella förövaren och ett barn. Storbritannien har i sin lagstiftande process tagit beslutet att sätta 10 års fängelse som maxstraff på det aktuella brottet.

---

⁸⁶ Brå rapport 2007:11

Detta är ett mer långtgående beslut än det som tagits av den svenska lagstiftaren som beslutat om fängelse i max 1 år vid en överträdelse.

För att straffansvar skall kunna aktualiseras enligt det svenska lagrummet krävs det att ett antal villkor är uppfyllda.

Efter att ha etablerat en kontakt med ett barn skall den vuxne träffa en överenskommelse om ett framtida möte. I detta skede skall det föreligga en ömsesidig viljeriktning avseende mötet. Det vill säga att barnet har visat en vilja att genomföra det bestämda mötet.

Utöver detta agerande har det ställts krav på att den vuxne skall ha vidtagit någon ytterligare åtgärd för att främja att ett sammanträffande äger rum. För att villkoret skall vara uppfyllt krävs det att åtgärden vidtas efter överenskommelsen om ett möte.

I departementspromemorian⁸⁷ som skrevs inför införandet av lagrummet diskuterades behovet av kriminalisering av förfarandet vid grooming. Det slogs fast att ett beteende skall vara av sådan art att det typiskt sett är något som lagstiftaren bör reglera. Man poängterade även vikten av att skydda barn mot sexuella övergrepp oavsett om faran för övergrepp är överhängande eller ligger nära i tiden.

12.2 Egna reflektioner

Innan den nuvarande lagstiftningen trädde i kraft fördes det en del diskussioner om att de aktuella handlingarna redan täcktes in under gällande rätt. Jag kan till viss del hålla med om detta då en vuxen potentiell förövare inte alltid stannar upp eller blir ertappad innan denne hunnit begå övergrepp mot sitt offer. Men det viktiga i lagstiftarens arbete är att i allmänpreventions syfte markera det allvarliga med dessa brott som riktar sig mot barn. Sexuella övergrepp mot barn eller till och med enbart hotet om övergrepp är en stor fara för barns hälsa och välmående. Ett barn skall alltid ha rätt till sin sexuella integritet och detta har lagstiftaren markerat i och med denna lagstiftning.

Under arbetet med den nya lagstiftningen fanns det förslag på att aktualisera straffansvar redan på kontaktstadiet, det vill säga, att det ska vara straffbelagt att enbart ha kontakt med ett barn. Enligt min mening hade det dock blivit aningen komplicerat att bevisa vad för intentioner den vuxne haft. Det kan omöjligen vara ett effektivt sätt att hindra att det går så långt att det möjliggör för den vuxne att begå övergrepp mot ett barn. Efter att ha gjort avvägningar valde lagstiftaren att införa ytterligare rekvisit för att straffansvar skall inträda. Detta är enligt mig ett mer effektivt sätt ur ett allmänpreventivt synsätt. Då en vuxen person vidtagit en ytterligare åtgärd blir det uppenbart vad för syfte den vuxne har haft med kontakten med barnet.

Jag hade emellertid velat se ett hårdare maxstraff för brottet. Ett begånget brott kan för ett barn innebära stora konsekvenser i framtiden och bör därmed bestraffas hårdare för den som begår brottet.

---

⁸⁷ Ds 2007:13

13. Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Asp, Petter. *Från tanke till gärning, del 1*. Iustus förlag AB, Uppsala, 2005

BRÅ, rapport 2007:11, *Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet*, Edita Nordstedts, Västerås, 2007.

Holmqvist, Lena, Leijonhufvud, Madeleine, Träskman, Per Ole, Wennberg, Suzanne, *Brottsbalken: en kommentar Del 1. (1-12 kap.) : Brotten mot person och förmögenhetsbrotten m.m.* Norstedts juridik, 2009

Jareborg, Nils, *Allmän kriminalrätt*. Iustus förlag AB, Uppsala, 2001

Lernestedt, Claes. *Kriminalisering, problem och principer*. Iustus förlag AB, Uppsala, 2003

Svedin, Carl-Göran, *Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Definitioner och förekomst*, Socialstyrelsen, Stockholm, 1999.

Wagner, Katia, *Alexandramannen : vår tids största nätsexhärva*, Bokförlaget Atlas KB, Stockholm, 2009.

Offentligt tryck

Prop. 1994/95:23 – Ett effektivare brottsmålsförfarande.

Prop. 2008/09:149 – Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften.

SOU 1992:61 – Ett reformerat åklagarväsende.

Ds 2007:13 – Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften.

Rättsfall

B 1884-06, Hovrätten över Skåne och Blekinge

Artiklar

Wolak, Janis, *Risk factors for and impact of online sexual solicitation of youth* 2001.

Elektronisk källa

Sydneytt. (2006). *11 års fängelse för Alexandramannen*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://mobil.svt.se/2.33782/1.624262/11_ars_fangelse_for_alexandramannen&lid=aldre_Nyheter_379957&lpos=rubrik_624262 [2010-04-10]

SVT- rapport. (2006). *Högre straff krävs för Alexandramannen*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://svt.se/2.22620/1.656803/hogre_straff_kravs_for_alexandramannen [2010-04-12]

SVT-rapport. (2007). *Mildare straff för Alexandramannen*. [Elektronisk] Tillgänglig: https://svt.se/2.22620/1.808624/mildare_straff_for_alexandramannen [2010-04-12]

Sydsvenskan. (2007). *Hovrätten dömd Alexandramannen till tio år*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/article232499/hovratten-domde-alexandramannen-till-tio-ar.html> [2010-04-14]

Medierådet. (2008). *Ungar & Medier – Fakta om barns användning och upplevelser av medier*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/Ungar_&_Medier_2008.pdf [2010-02-23]

EU Kids Online.(2009). *EU Kids Online: Final Report*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.EUKidsOnlineFinalReport.pdf> [2010-03-10]

Övrigt

Europaparlamentets rekommendation till rådet av den 3 februari 2009 om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (2008/2144(INI))

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet yttrande Dnr SU 302-1316-07

Lästa men ej behandlade källor

Svedin, Carl-Göran, *Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Orsaker och risker*, Socialstyrelsen, Stockholm, 2000.

Svedin, Carl-Göran, *Socialstyrelsens expertrapport: sexuella övergrepp mot barn: Upptäckt och konsekvenser*, Socialstyrelsen, Stockholm, 2000.

Bilaga 1

Norska straffeloven

§ 201a. Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte.

Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har avtalt å møtes, er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.